

Lägner om hollen i Vedema hall.

I Flöjja socken skjuler Lydsvenska högländet in en hög ås, som mellan tvänne dalgångar reser sig till en stor höjd, vilken slutar nästan tvärsamt nära in till byn Vedema. Här går berget fram i dagen och bildar de stora formationer som kallas Vedema hall. Träsbanta stenmassiv ha höjdes på tiotals meter och från botten i västra dalgången uppr till toppen uppskettas höjden till trellis meter. Landskapet har nästan nautländsk beskaffenhet. Flera gamla sägner finnas i bygden om hall, som i forna tider haft sin bostad i en gratta inne i stenmassivet.

Enligt den version som Gottfrid Löwentzen i Vedema framlade, skulle i forna dagar en stenpart ha funnits i bergväggen.

Innanför denna ledde en gång in i berget och slutade vid en jäändöns. En gång för länge sedan hade en person funnit stenparten öppen och gått in i gängen. Han kom dock inte längre än till jäändönsen. I senare tid ha stora ras blockerat omsidet vid stenparten, så att endast ett runt hål är synligt. Innanför detta skulle trollens bänning varit. På den gård Svemson brukar skulle trollen ha tvättat sina kläder. En ung flicka från Vedema hade en gång i förra dagar blivit bergtagen av trollen. Nedanför slutningen ligger en sjö. Bressjön, i den fanns förr en jättegädda med en silverklocka bunden under huvudet. Ingen kunde fånga den gäddan. Vid en bro över Almaån i närheten av Vedema skulle en skaff ha blivit nedgrävd.

Ingen hade dock kunnat finna den, trots
iungas efterforskningar. Om det var trollen
som gräst ner den, eller människor gjort det
visste man intet. Vedema by brände ner
helt, en gång under fjärde århundradet. På
den plats där alla byns byggnader lågo, synes
ännu resten av husgrunder.

Enligt en annan version av sägnen
om trollen i Vedema, skulle den bergtagna
flickan ha varit från Hågnarps by. En
välgäste skulle förgäves ha försökt rädda
henne från trollen, vilka lovat släppa
henne om en stor kyrkklocka hängdes i
tornet i Slöja. Detta var en omöjlighet
eftersom Slöja kyrka saknade lam. Gossen
som hela sitt liv sprade och flera gånger
var förmögen, men skänkte bort pengarna
åt nödlidande, kunde inte fullgöra trollens
fodringar.

Trollen i Vedema hall.

Johan Andreasson vars fader var från Vedema berättade att han i sin barn-
dom jämt en annan gotte varit vid
trollhälet i Vedema hall. De hade inte
vägat sig in i gängen i berget so fruktan
för armar. Enligt den sägen han hade
hört so sin far, skulle trollen i samma
dagar ha bergetagit en flicka från en
bondgård i Rapsnaskalla. Den kom aldrig
tillbaka, men personerna skulle ha sett
henne sitta på en tallipå, kammade
sitt hår. Trollen hade en gång tagit ett
nyfött barn från en bondhustru. Den
lyckades beveka dem att låta lämna bar-
net tillbaka. Då han skulle hämta det
å en angiven plats i skogen, låg där två
barn, som var alldeles lika. Han visste

knappast vilket av dem hon skulle
saga. Hon tog emellertid det ena och
gick hem. Efter henne kommo trollen
skrattande. Hon ansade då att hon tagit
fel. Hon gjorde då upp eld i bakugnen
och slog barnet och låtsades kasta det i
elden. Trollen kommo då och bådö henne
låta bli, enär det var deras barn och lärn-
made henne det andra, som var hennes.
Andreassen sade att man i forna dagar
trott att trollen tvättade i Vedernaån,
man kunde om nätterna höra ljudet av
klapphån vid ett toållställe i ån.
För brukade man i Vederna by sätta
en kagge full med brännvin i sådes-
åker när såden var mogen. Trollen,
som tyckte mycket om brännvin,
kommo om natten och kägga av så-

den och satte upp den i travan. Man kunde under natten höra skärasnas kluvande i sädesfältet, men man kunde inte se någon, som arbetade.

Vid ett hål, en s.k. kypel i Almån fanns en stor fisk i forna dagar. Den kallades "slänga" och var på något sätt av övernaturligt slag. Andreassons farfar hade en gång sett den ligga uppe vid stranden. Han tänkte döda den med en yxa, men varnades för att göra det av en person, som han hade i sällskap. Det kunde vara farligt att döda den fisken. Han lät den därför vara. Sedan dess har ingen sett den.

Måte med skogsmuraren.

Fru Bergqvist berättade att då ^{ben} var ung hade hon och en äldre syster till henne begivit sig ut i skogen för att plocka bär. På en höjd i Slågnars skog i Hälja socken fingo de syn på en kvinna klädd i röd tröja som stod och skakade ett s.k. trästavaräse, d.v.s. en gädesgård av trästavar. Kvinnan såg istken ut. Ben-äldsta av systerarna förstod att det var skogsmuraren de sågo. Hon sade att de måste vända ut och in på björstelfiskarna, ty då fick inte skogsmuraren någon makt att föra dem vilse i skogen. De vända fickorna och kunde därför hitta ut ur skogen.

Flöja skansen m.m.

På hemmanet Hultadal som äges av Flöje-
unds fader nämndeman Fäenstam finnes en
skeppstättning i en grändunge. Fämnadligen
har Almaans dalgång i forna tider varit
vattenfylld och segelbar med dåtida farkoster,
varför vikingar kunnat ta sig fram där.
Ett antal stenar i en ring fämnodas vara en
s. k. domarring. Framför dungen finnas även
tre vallar med löpgraver parallellt med var-
andra. De kallas Flöja skansen och anses ha
fickkommit i forna krigstiden. Om detta
skett under snarphandiden eller om de äro
ännu äldre vet man ej. Vägen sågen om
deras anläggande eller ändamål är icke be-
varad. Enligt en sägen skulle trold ha funnits
i Hillaups blintar. De kastade sten mot Byg-
kan i Flöja, men dessa nådde aldrig dit.

Linberedning i Hölja

Charolina Jeppsson berättade att hon var född i ett hemman i Hölja socken. I hennes barndom odlades lin i hemmet. Detta tillgick på samma sätt som annorstädes, men beredningen var något annorlunda. Då linet rötats och skulle bytas var det ju vanligt att det uppvärmades i en bastu. Då var icke förhållandet i Charlinas hem. I stället uppleddes bakugnen, linet inslades i denna för uppvärmning och bröts sedan. Phäkting och häkting tillgick sedan som vanligt.

Trollen i Präshults hall.

Enligt sägen hölls ett bröllop i Möllaren, brudtåget med gästmän i bilen lågade efter vigseln till bröllopsgården, då plöteligt troll som bodde i hallen vid Präshult komma och räddade bruden. På grund av deras trollmakt kunde hon icke skrika eller ge något ljud från sig. Trollen förde henne in i sin boning i Präshults hall, varifrån hon aldrig återvände. Sedan dess kallas hallen Tigebunds hall. Hon återfick sedan halvförmågan ty blagande tång hördas från hallen. (En dikt om den räddade bruden bifogas. Poeten tycks ha förväxlat Präshult och Vedema kallas, ty ingen sägen finnes från Vedema i denna version.)

Bortförsling av sten m.m.

Måns Persson berättade att hans far hade ett lagr under Röskulls by. Han fruköpte detta och överlät det till Måns. På lagret fanns bankmarken där vildgräset, då det var avhugget med lian, skogs upp till senare mark med "hästaböier". Stenarna var mycket fle- niga. För att bortföra uppbunten sten användes en apparat, som inte borde ha förekommit på andra håll. Måns Persson beskrev denna på följande sätt: Två låga hjul av ungefär en fots höjd varo förenade medelst en axel å vilken vilade två trä- stänger. Dessa sköto ut ett par fot över axeln å ena ändarna och flera alnar med de andra. Så stenen skulle lastas på vältvade snor den med händerna över stängernes kottändar, så att stenen kom

mitt över axeln. Sedan tog man med häs-
derna i stängerna längändan vilka prekade upp
i luften och böjde dessa så att stenen kom i
jämrviktsläge. Träpö ansträndes dragaren
vid ~~vid~~ den sida av redskapet där stängeri-
nas kortändan var. En person måste under
transporten hålla i stängerna och balan-
sens. På så sätt kunde ganska stora ste-
nar bortföras, men det var en omständlig
och tidödande procedur. Stenar av plankor,
som sedan kom i bruk ansågs som en stor
uppfinring. Trots den stora mängd sten
som bortförts äro åkrarna ännu så steniga
att heggning av gräs och säd måste förläggas
med lis. Denna nordöstra del av Högja-
socken är en fullständig motsats till den
sydvästra där sten saknas. Som dragare
använde Mats Persson en oxe och en kö.

hillsamman. Alla redskap voro förs o trä.
Han beklagade att inga sådana blivit till-
varatagna, isynnerhet den egentliga sten-
transportapparaten. Måns Persson antelade
att i hans ungdom d. s. på 1860 å 70 talen
var supriet allmänt. En blåbandsförening
bildades vilken han tillhört hela sitt liv.
Okyrkeröfvelset bildade en sjukbata, den
första i denne ort. Som ambud för denna hade
han vidtagit långa resor. Den finseligiösa
väckelsen hade under hans ungdom varit
livlig i detta trakter. Lövab baptisten som
ev. fosterlandstiftelsens anhängare hade
funnits. De senare byggde ett missionshus
vilket fortfarande finnes.
För näste kalvar och får taga in i sluga
vintertid i hans barndomshem. Stallbyggnad-
en var ståt och kall. Hänsen brukade

man ha under sängen. De lade ägg i säng-
karmen. Sängkläderna viktes undan, så
att hönsarna kunde gå sig leden. Stundom
lägo flera hönsar på samma gång i sängen
och väppte. En person i orten hade till och
med en sugga med smågrisar inne i stugan.
Kök och stuga bildade ett rum med
äppelträd. Husbehövsbränsning av bränn-
ved ägde rum på 1850-talet, men var ej i
bruk efter Perssons födelse. Träskning med
slaga pågick till omkring 1895, då ett häst-
träsverk gemensamt inköptes av några grannar.
Stallen var förut ägare av Råschults bg. Denna
inköptes, av en person som hette Måns Persson,
för 68 riksdaler. Från honom häststammade
Måns Persson och ett flertal bönder i orten.